

**Мельник Ганна Миколаївна,
Рудницька Неля Юріївна**

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ПАТРІОТИЧНИХ ПОЧУТТІВ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Проблема патріотичного виховання завжди посідала одне з найважливіших місць у вітчизняній педагогічній думці різних часів, адже виховати гідного громадянина-патріота одне з важчих і відповідальніших завдань нашого суспільства. Щоб спрямувати в українському суспільстві виховну роботу на формування в дітей духовних цінностей, сучасна школа має подолати негативні стереотипи минулого, поставити особистість у центр виховної системи, створити такі педагогічні умови, які сприяли б ефективному розвитку патріотичних почуттів у молодших школярів.

Патріотизм сьогодні стає нагальною потребою і держави, і кожної особистості, яка своєю активною любов'ю до Вітчизни прагне досягти взаємної любові від неї з метою створення умов для вільного саморозвитку і збереження індивідуальності; і суспільства, яке сприятиме саморозвиткові кожної особистості, становленню її патріотичної самосвідомості на моральній основі.

Мета статті полягає в аналізі педагогічних умов ефективного розвитку патріотичних почуттів у молодших школярів.

На нашу думку, легко виховувати любов до країни, яка забезпечує належний фінансовий добробут і впевненість у майбутньому. Важче це робити, коли діти щодня стикаються з матеріальними нестатками та постійними розбіжностями між бажаним і реальним. Але ж якщо до виховання патріотів навіть не братися, кращого майбутнього для України досягти буде важко. Адже людське суспільство саме будує свою державу, і в залежності від того, які погляди, відносини складаються в українській громадськості, так і буде розвиватись наша українська держава. Тому створення сприятливих педагогічних умов для ефективного розвитку патріотичних почуттів є дуже важливим завданням сучасної педагогіки.

Серед класиків педагогічної науки, що розглядали у своїх працях актуальні для свого часу проблеми розвитку патріотичних почуттів у школярів як складової частини національної системи виховання були такі як: Г. Ващенко, О. Духнович, А. Макаренко, О. Огієнко, С. Русова, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, К. Ушинський, Я. Чепіга та інші.

Поняття «патріотизм» як сукупність політичних і моральних ідей, моральних почуттів, розглядав видатний наш сучасник В. Сухомлинський. Перебуваючи на межі між комуністичним і національним народним виховним ідеалом, педагог підґрунтям виховного ідеалу вважав загальнолюдські і національні цінності: любов до рідної землі, народу, Батьківщини; любов до матері, батька, старших у сім'ї; любов до рідної мови; шанобливе ставлення до історії та культури українського народу; працелюбність[2,с. 62].

Саме ці п'ять цінностей ми взяли за основу створення діагностичної методики, яка передбачає виявлення рівня патріотичної вихованості в молодших школярів; шляхів збагачення та умов впливу на розвиток патріотичних почуттів в молодших школярів та визначення їх мотивації до вивчення і пізнання своєї Батьківщини. Результати дослідження, яке проводилося у 4-А класі Житомирської ЗОШ №33, свідчать про те, що більшість дітей (80%) маючи високий рівень патріотичної вихованості, і незначна частина (20%) середній рівень, розуміють важливість пізнання своєї Батьківщини, і як свідчить діагностика всім дітям цікаво це робити, тому дуже важливо створювати відповідні умови для ефективного розвитку патріотичних почуттів у молодших школярів. В результаті діагностики ми дійшли такого висновку, що навчально-виховний процес немає належних умов для ефективного розвитку патріотичних почуттів, а забезпечений лише в деякій мірі (з допомогою навчальних предметів таких як: « Я і Україна», « Українська мова», « Читання»), тобто всі зобов'язання школа бере на себе, це могло стати наслідком того, що батьки не беруть активної участі у патріотичному вихованні своїх дітей, а «Сім'я – це коріння з якого починається становлення свідомого громадянина-патріота нашої держави». У зв'язку з цим, ми проаналізували передовий педагогічний досвід, і дійшли до таких висновків, що розвиток патріотичних почуттів молодших школярів буде ефективним за таких умов:

- врахування вікових і психологічних особливостей дітей молодшого шкільного віку при виборі форм, методів та засобів патріотичного виховання;
- взаємозв'язок навчальної та позакласної роботи;
- взаємозв'язок родини і школи;
- підсилення патріотичних почуттів дослідницькою і творчою діяльністю учнів, за допомогою шкільних музеїв, бібліотек та ін.);

Також ми можемо запропонувати певні рекомендації щодо покращення ефективного розвитку патріотичних почуттів:

- 1) Запровадження пошукової та дослідницької діяльності учнів.
- 2) В організації змістовного дозвілля школярів мають стати заходи патріотичного виховання, виховання любові до рідного краю, до земляків.

- 3) Важливим осередком патріотичної, історико-краєзнавчої роботи учнів повинні стати кімнати та музеї народознавства, бойової та трудової слави, створення комплексів «школа-музей», запровадження роботи волонтерських загонів.
- 4) При проведенні заходів, спрямованих на формування патріота України, слід враховувати регіональний характер патріотичного виховання, а також специфічні умови навчального закладу, вікові та індивідуальні особливості учнів, рівень розвитку класного колективу, його можливості, рівень самостійності та активності учнів в громадській діяльності.

Ми погоджуємося з думкою С. М. Хатунцевої, що педагогічні умови – це джерело виникнення, існування та розвитку самого педагогічного процесу, запорука його присутності та можливостей удосконалення. Більше того, спеціально створені педагогічні умови мають здатність регулювати педагогічний процес, можливість робити його компоненти співвідносними один до одного [4, с. 97].

У процесі виховання не може бути стандартних ситуацій і стандартних підходів до використання способів виховного впливу. Тут педагогіка в першу чергу є мистецтвом. Тому слушною залишається думка А. С. Макаренка: «...ніякого засобу не можна розглядати відокремлено від системи. Ніякого засобу взагалі, хоч би який ви взяли, не можна визнати ні добрим, ні поганим, якщо ми розглядатимемо його окремо від інших засобів, від цілої системи, від цілого комплексу впливів».

У підході до використання методів виховання не можна дати якісь рецепти. Треба вивчати закони психічних явищ, якими збираємося керувати, співставляти власні дії з цими соціально-психологічними законами та обставинами.

Отже, успіх патріотичного виховання насамперед залежить від учителя (вихователя). Тому він повинен знати сутність патріотизму, а також вікові, психологічні й етнічні особливості учнів, втілювати в собі високі патріотичні почуття, і створювати педагогічні умови для ефективного розвитку патріотичних почуттів у молодших школярів.

Список використаної літератури

1. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання: Навчальний посібник. – К.: Вища школа, 1997. – 304 с.
2. Коркішко О. Становлення патріотичного виховання в 19-20 ст. // Рідна школа. – 2004. – №2. – С.60-63.
3. Кузьминський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: Підручник. – К.: Знання-Прес, 2003. – 418 с.
4. Хатунцева С. М. Педагогічні умови адаптації викладача-початківця до професійно-педагогічної діяльності у вищому навчальному закладі : Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / С. М. Хатунцева. — Харків, 2004. — С. 97—98.